

UNITÁRIUS ÉRTESEITŐ

Unitárius Egyház — Budapesti Unitárius Egyházközség — Unitárius
Missióház Hivatalos Lapja

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Koháry-utca 4.
Telefon: Aut. 174—24

A kéziratok minden hónap 10-ig,
illetve 20-ig küldendők be

Megjelenik kéthetenként
Előfizetési ára egy évre 4 P.
Előfizetési díjak az Unitárius Egyház-
község (Budapest) címére küldendők.
Postacsekkszám 30.400

Főszerkesztő: **BARABÁS ISTVÁN** ♦ Felelős szerkesztő: **JANCSI LÁSZLÓ**

A székelykeresztúri főgimnázium sorsa.

Az Értesítő mult évi december 15-i számában röviden beszámoltunk olvasóinknak az Egyházi Főtanács döntéséről, amellyel a kolozsvári főgimnáziumot liceumi 7 osztály jellegében továbbra is fönntartani határozta. A székelykeresztúri főgimnáziumot pedig algimnáziummá csonkította 3 alsó osztállyal. Megengedte azonban a Főtanács a székelykeresztúri főgimnázium előljáróságának, hogy — ha tudja — társadalmi úton gyűjtött adományokból a főgimnáziumot fönntarthassa.

A székelykeresztúri főgimnázium előljárósága december 17-én már be is jelentette a főhatósághoz, hogy a főgimnáziumot ezután is fönnt akarja tartani és a szükséges összegnek társadalmi úton leendő gyűjtését megkísérli.

A 150 év óta fennálló székelykeresztúri iskola életében ezzel új korszak kezdődik. Az unitárius vallásközönség megértésén múlik, hogy ez a korszak valóban korszak lesz-e? Az erdélyi unitáriusság és a székelyföldi magyarság nagy erőpróba előtt áll. Magyar szempontból is élet-halál kérdése az iskola megmaradása. Ezt az iskolát a székelyföldi magyarság kulturális követelményei termelték ki, mint kagyló a gyöngyszemet. A nép szívéből nőtt ki és „a nép szívében vert gyökeret”. *Ha kitépik onnan, ha levágják, ha megcsonkítják, mindenképpen belepusztul a nép is, az iskola is.*

A keresztúri iskola épületeiben is új, korszerű, gyönyörű intézet. Főépülete négy holdas árnyas parkban áll. Külön internátusa

szintén. Erdélynek egyik legmodernebb intézete, amelynek építését 1914-ben fejezték be. Díszére válna Budapestnek is.

Erdélyben súlyos napok várnak a magyarságra. Ilyenkor a védő bástyákat nem ritkítani, lerombolni, nem gyengíteni, hanem szaporítani, építeni, erősíteni kell. Az életösztön parancsolja ezt.

A Főtanács tagjai megvitták a kegyetlen sors által rájuk kényszerített küzdelmet. Döntés után nincs már Kolozsvár—Keresztúr-kérdés. Csak magyar és unitárius kérdés. A hivatalos egyház helyébe most a fölötte álló vallásközönségnek kell állania. Nyelvét, kulturáját, vallását mindenkinek kötelessége védelmeznie. S minthogy kötelessége, tehát szabad is.

Azoknak a hitbéli feleinknek, akik *egy* főgimnáziumot is soknak tartanak, azt mondjuk, igazatok van. A 70 ezer lelket számláló erdélyi unitárius egyháznak *egy* főgimnázium is sok, de *kettőre* feltétlen szüksége van!

Bizunk abban, hogy a székelyföldi magyar társadalom, amely felekezeti különbség nélkül hordta egybe az iskola tégláit, most is megtalálja a módot az intézet megmentésére. Még csak azt említjük meg, hogy a Kolozsvárott megjelenő „Ellenzék“ híradása szerint a keresztúri főgimnázium előjárósága a nyilvános gyűjtést már meg is kezdette. Isten áldása legyen munkájukon és a jó szívek áldozathozatalán!

Dr. báró Daniel Gábor elnök székfoglaló beszéde a Dávid Ferenc Egyletben.

A Budapesti Dávid Ferenc Egylet immár fennállásának 30-ik évébe lép. Tagjainak száma, üléseinek és estélyeinek látogatottsága szembeötlő bizonyossága annak, hogy működése megértésre és méltánylásra talált. Gyökerei Erdélybe nyúlnak vissza, az erdélyi magyarság és székelység közé, abba az Erdélybe, amelyben különböző fajú, különböző anyanyelvű, különböző természetű népek, melyek mindegyike más, Erdélyen kívüli országgal állott faji és kulturális összeköttetésben, egy közös haza határain belüli együttélésre voltak mindenkor utalva.

Az erdélyi, főleg magyarság lakta földön összekeveredve éltek és élnek évszázadok óta az egyházak és nemcsak sokszor ugyanabban a faluban emeltek templomokat katolikus, református, unitárius és

más felekezetek, hanem még a szűk családi körben is elég gyakori volt a családtagok hitvallásának másneműsége.

Ily körülmények között az erdélyi ember már régen, korát megelőzve, tiszteletben tartotta mások vallási meggyőződését és az erdélyi magyarságból kinőtt, Dávid Ferenc által alapított Unitárius Egyház, mely ennek az együletnek létrehozója, a vallási és lelkiismereti szabadság mindenkori hirdetője volt.

A Budapesti Dávid Ferenc Egyület célja alapszabályaiban van lefektetve. Célja a keresztény vallásos és erkölcsi élet, valamint a hazafias érzés ápolása, a különböző hitfelekezetek között kölcsönös szeretet és testvéri érzés fejlesztése.

Ezt a célt megismerve, ennek előmozdítására csatlakoztak az együlethez különböző hitvallást vallók, mint tagok és mint estélyeinken közreműködők is. Fogadják ezért hálás köszönetünket.

Bár minél többen lennének, akik az ilyirányú eszmék és működés szükségességét felismerik, akik hirdetik a különböző hitfelekezetek egymás iránti testvéri szeretetének és együttműködésének szükségességét.

Amidőn a nehéz gazdasági viszonyok, a háború és ennek következményei okozta lelki meghasonlást kihasználva, sötét erők döngetik az erkölcsi világrend falait, nagyobb szükség van az ezek ellen egyedül védelmet nyújtó vallásos és erkölcsi élet ápolására, fejlesztésére és terjesztésére, az eziránybani együttes működésre, mint ama boldog fejlődés aránylag nyugalmas éveiben, melyek a háborút megelőzték. De szükség van a nemzeti összetartozás érzésének, a hazafias érzésnek fokozottabb ápolására és ennek megnyilvánulására is, mert ebből merítenek erőt küzdelmeikben azok a véreink, akik bízva egy jobb jövőben, jelenleg idegen népek járma alatt nyögnek. Ezekből a megnyilvánulásokból tanulják megismerni azt, ami volt, azok, akik a mai szűk határok közé szorított Hazában ifjúságuk éveit élik és akiknek a multat, melyet csak hallomásból ismernek, a háború előtti Nagy-Magyarország dicsőségét és területének terjedelmét felejtani soha nem szabad.

**Hölgyek
figyelmébe!**

Ha elegánsan és izléselesen akar öltözködni, keresse fel
SZŐKE FERENC angol és francia női
divatszalonját, Budapest, József-u. 2.,
I. emelet 3., a Rácz Dániel cég volt szabásza.
Szolid árak! Pontos kiszolgálás!

Aminthogy azonban az egyén fejlődéséhez szükséges mások tudásának megismerése és a másokkal való érintkezés, úgy a nemzet életében is a hazafias érzés fejlesztése mellett mind fontosabbá és szükségesebbé vált a külfölddel való állandó érintkezés és a külföldi kultúra minél behatóbb ismerete. Ezért tartja szükségesnek a Budapesti Dávid Ferenc Egylet működésének ily iránybani kifejtését is.

Minden ily egyesület, mint a mi egyesületünk, természetesen csak a saját keretei között szolgálhatja ezeket a célokat, melyek általános vallási és nemzeti érdekek. Ezeket véli szolgálni estélyeivel is, melyeken egyházi férfiakon kívül minden felekezet kiváló művészei, írói, tanárai és más foglalkozású tagjai szerepelnek és abban a meggyőződésben van, hogy ezek az estélyek amellet, hogy szórakozást és élvezetet nyújtanak, közelebb hozzák egymáshoz az azon résztvevőket lélekben, gondolatban és egymás megértésében.

Mikor tartsuk az egyházközségi közgyűlést!

Az új idők követelménye, hogy az egyházközség ügyeivel a hívek minél nagyobb számmal foglalkozzanak és kívánatos volna, hogy a *közgyűléseken* minél többen vegyenek részt. Budapesti viszonyaink azonban egészen különlegesek. Híveink nagyon szétszórtan laknak és nehezen hagyják ott családjukat azon a napon, amikor rendes foglalkozásuk egy kis pihenőt enged. Én úgy néztem és nézem a kérdést, hogy közgyűlést *hétköznapi* tartani sikerrel nem lehet. Ezzel éppen az iparos és munkás híveinket zárjuk el a közügyekben való részvételtől. Az ünnepnapokat tartottam és tartom olyannak, amikor híveink leginkább ráérnek, mert közgyűléseink decemberben és február—március havában vannak, amikor kirándulásról nem igen lehet szó. A kérdés az: vasárnap délelőtt, vagy délután volna-e helyesebb tartani? A vasárnapi délelőtti istentisztelet után jó volna, de ez esetben: 10-kor templomozás és 11-kor közgyűlés, hogy ebéd-időre haza lehessen érkezni. Kérünk rövid hozzászólásokat — különösen a távolabb lakók részéről! (...)

A házasság krízise.

A háború utáni társadalmi és gazdasági krízis mellett igen sokat beszélnek az emberek a házasság kríziséről is, anélkül, hogy a lényeges változásról sejtelmük is volna. A dolog természetében rejlik, hogy régen a házasság lényegéről keveset beszéltek, mert a társadalmi formák magukban rejtették a lényeget. Ma a régi társadalmi formák elmosódnak, azokra az emberek nem sokat adnak, tehát előtérbe lépett forma nélkül: a probléma. Erről azonban a nagyközönség, bár benne él, mint a levegőben, lényegileg keveset tudhat. Csupán az elhangzott, vagy olvasott gondolatok tömege zsong az egyesek fejében rendszer nélkül. Ezért rejt magában kiszámíthatatlan veszélyt a forma feloldása, a szabaddá tétel korlátatlansága a tömegre nézve.

Az emberek azonban egyben megnyugodhatnak: a házasságok az égben köttetnek! Ennek az igazságnak, keresse bárki, bárhol a megoldását, magyarázatát: ez mindig igaz marad. A házasság soha se jut krízisbe, mert ez társadalmi szükségesség. Csupán a külső *formája* és a belső *tartalma* (a két nemnek egymáshoz való erkölcsi viszonya) változik, de a házasság állandó fejlődési folyamat marad. A házasság valóságos sorsközösség. Sőt leegyszerűsítve, a házasság: sors önmagában. Csakhogy ez a sors a mindenkori társadalmi viszonyokhoz alakul. Ezért volt a múltban oly nagy jelentősége az *egy társadalmi körhöz tartozók* házasságának.

Az emberek azt hiszik, hogy a mi népszínműveinkben egyszerűen a népies külszín a jellegzetes. Pedig sokkal mélyebb igazságok csapnak azokból ki. Drámai helyzetek és tragikus megoldások bontakoznak ki azokból. Drámai helyzet, lelki küzdelem magja rejlik abban az egyszerű tényben: ha a bíró leánya szerelmes lesz a falu legszebb, de legszegényebb legényébe, vagy a falu legszebb, szegény leánya szerelmes lesz a bíró fiába. Az egyszerű falusi életben is ezek között oly nagy lelki különbség van, amelyet az elődök különböző vagyoni helyzete érlelt ki és a falusi érintkezések választottak szét és tartottak fenn. Ugyanez a drámai mag rejlik abban a tényben, ha az uralkodó csa-

NAGY ÁRON

IV., KÁROLY-KÖRÚT 7.

unitárius asztalosmester, jutányosan készít mindennemű asztalosmunkát. • Kívánatra házhoz megy. Telefonhívó: 373-04

ládok tagjai demokratikus hajlamaikat követve, nem *egyenrangú* házasságot kötnek. A falusi bíró családja sem egyenrangú házasságot köt a szegény család tagjával. És ez így van minden társadalmi rétegzettségben: a hivatalnok családokban, a katonatiszti családokban, az iparos családokban és a parvenük házasságkötésében egyaránt. S minél több ilyen, *nem egyenrangú* házasság jön létre, a társadalom mind jobban és jobban összegabalyodik, amit a demokrácia hangoztatásával szoktak kiegyensúlyozni! Azonban a lelki élet mindig arisztokratikus és csak arisztokratikus lelkek tudnak harmónikusan összeolvadni. A paraszt lelkülete is nemesen egyszerű kereteiben arisztokratikus, mert felemelkedni vágyik. A demokrácia tehát arra jó, hogy az arisztokratikus lelkületű egyének nagyobb körben egymásra találjanak, de egyáltalán nem biztos keret a társadalmi nyugalom biztosítására. A túlhajtott demokrácia feltétlenül bomlasztó erő minden vonatkozásban. Vilmos császár nővérének az orosz kalandorral való házassága minden kalandor férfit kompromittált volna egészséges társadalomban; ma azonban a soffőr-szerencse iskolát csinált. De a nők előtt sem lehetnek példányképek az ily élvhajszoló nők.

Ezekben a torz jelenségekben láthatjuk, hogy az egészséges házasság lelki alapjai a legnagyobb bizonyossággal az egy társadalmi körhöz tartozók között lelhetők fel. Ez a sorsközösség lehet az egyesek sorsává: szerencsés és boldog sorsává.

A falu mindig falu marad és az őstermelés valójában a házasság nélkül el sem képzelhető. A falu termeli ki a nemzet többi társadalmi rétegét is. Mindig helytálló az egyik régi költő ama mondása: minden úrnak paraszt a gyökere, csak az a kérdés, hogy milyen régen és milyen mélyről jött. Csak a falu konzerválja a családokat. A város a családok elsorvasztója. Ezért szép minden regény gondolata, ha alaphangja az: vissza az új életet adó faluba. (Tormai Cecil: A régi ház stb.)

A falu egyszerű életviszonyai között a házasság legbiztosabb alapja: az egyenrangú házasság. Az egyszerű paraszt és a birtokos osztály családi életének ereje ebből a lelki egyenrangúságból fog mindig kinőni. És ezt a jó vidéki: „nézd meg az anyját, vedd el a lányát” házasságot, amint érintettem, a szerelmi házasság nem pótolhatja. A szerelmi házasság már a városi kulturáltságú, az egyénné fejlődött két nem házassága. És éppen ebben rejlik a városi házasságok bizonytalansága. A szerelmi házasság alapja: a lelki harmóniára való feltételek hiányában — tisztán a szerelem! A városi leányok házasságában az a legnagyobb hiba, hogy mind szerelmi házasságra vágyakoznak az ehhez megkívántató lelki és gazdasági feltételek nélkül. A pusztá

szerelemre alapított házasságra mondja Mayreder Róza: a szerelem biztosítására semmiféle körülmény nem oly kedvezőtlen, mint maga a házasság. S ez a magyarázata a szerelmi házasságok oly sok szerencsétlenségének. A szerelmi házasság igazán erkölcsi tartalommal bíró házassággá csak akkor válik, ha: nem egyedül a szerelem a mozgatója, hanem: *az akarat a szerelem tartóssá tételére!* Ehhez azonban az szükséges, hogy: mind a két fél egész egyéniségét belevigye a szerelem tartóssá tételébe. Ily módon mindkét fél egyazon gondolatban fog élni, amely őket elvezeti: a házasság tartósságához és a hűséghez. Ez aztán a vágyott: gyönyörű házasság. Ebből csak a boldogság, a legnemesebb emberi vágy fakadhat.

Ezek mutatják, hogy a házasság kríziséről a szó szorosabb értelmében beszélni nem lehet. A válások szertelensége sem a házasságot teszi értéktelenné, hanem csak azt igazolja, hogy *erkölcsileg értéktelen* egyének, nem azonos lelki kulturáltságú egyének kötöttek házasságot. A városi szabó-kultúra széppé teheti a külsőt fiún és leányon egyaránt, de a lelki szépséget nem pótolhatja. Csak emelkedett, egyenrangú lelkek házasodjanak s akkor nem lesz baj a házassággal sem falun, sem városban. Ekkor a feministák rögeszméje: a próbaházasság és a pajtásházasság bohózati helyzetté fog silányodni. A legegyszerűbb falusi és a fejlettebb igényű városi házasságok egyaránt lelki tisztaságon épülhetnek fel. (t. gy. dr.)

Ifjúsági rovat.

A Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági egyesület 1930. november 15-én és december 13-án délután, a Rákos-utca 3. egyesületi helyiségben, műsoros estélyt rendezett. A november 15-iki estélyt nivóssá tette *vitéz dr. Nyiredy Géza* és *dr. Hosszú Zoltán*, a Nemzeti Színház tagjának szereplése, kiknek értékes közreműködését nagy tapsal jutalmazta a hálás közönség. A december 13-iki estén *szőkefalvi Szabó István* kebli tanácsos az egyesület v. elnöke tartott mély vallásos érzésű és magasan szárnyaló felolvasást, „Vasárnapok” címmel.

Tökéletes magyar-német gyors- és gépirónó,

önálló levelező és fordító, hosszú irodai gyakorlattal, komoly, megbízható munkaerő, azonnali belépésre állást keres. Szíves érdeklődéseket »Szorgalmas« jelige alatt a lap kiadóhivatala továbbít.

A felolvasó a székely szív meleg szeretetével úgy emlékezett meg az ő életében tovamenő nevezetesebb vasárnapokról, hogy a hallgatóság minden egyes tagjában fel tudta idézni ki-ki vasárnapjának egyes nevezetesebb emlékeit. Gördülékeny és igazi székely stílusú felolvasásával pedig még szebbé és magasztosabbá tette a vasárnapokra való emlékezést. Az egész felolvasást a közönség a legfeszültebb figyelemmel hallgatta végig, amely után Barabás István lelkész úr mondott záróbeszédet, megemlékezve az unitáriusok újabb vérzéséről a székelykeresztúri gimnázium sorsa miatt.

Mindkét estén a műsor a többi számait ének, szavalat, felolvasás és beszédek az Ifjúsági Egyesület tagjai adták. Igyekezett mindenikük annyit nyújtani képességéből, amennyit éppen tudott. A december 13-iki est műsora után tánc volt, mely a legjobb hangulatban éjfélutánig tartott. Ezúton is köszönetet mond az Egyesület Vezetősége a megjelenteknek és azoknak, kik felülfizetéssel is támogatták e két ifjúsági est erkölcsi és anyagi sikerét. A felülfizetéseket ez úton nyugtázzuk: November 15-én. Székely Árpád 1, dr. Péterffy Gyula 3, dr. Rend Aurél 1, dr. Mikó Miklósné 2, Mező Dániel 2, dr. Csiki Gáborné 1, Pethő István 1, vitéz dr. Zsakó Gyula 1, özv. Violáné 1, Ferenczyné —50, Lőrincz Lajosné 1, vitéz dr. Nyiredy Géza 2, Józán Miklós 3, Szalay Lajosné 0.40, dr. Mikó Gábor 4, Ádám Etel 4, Sófalvy Sándor 1 P; december 13-án dr. Péterffy Gyula 4, Kovács József 1, Józán Miklós 2, dr. Csiki Gábor 1, Boncza Ferenc 4, dr. Tóth György 2, Albert Jánosné 1, Madaryné 1 P. *Szabó Elek*

Felhívás jogász barátainkhoz. Az unitárius Egyház megszerveződése folytán szükségesnek mutatkozik, hogy a központi vezetésnek rendelkezésére álljanak az országos törvények. A multban erre nem volt szükség, mivel a főhatóság a szükséges irányítást megkapta. Most az volna a legegyszerűbb, ha a budapesti egyházközség könyvtára részére az Országos Magyar Törvénytárt megrendelnők, ámde a Corpus Juris Hungarici teljes sorozata drága. Arra kérnők tehát jogász barátainkat, hogy az országos törvénytár bármely évfolyamát ajándékozzák a szépen fejlődő „egyházközségi” könyvtárnak. A hiányzó évfolyamot majd antiquarice pótoljuk. Ezúton az országos törvények híveinknek is a rendelkezésére fognak állani és bármikor betekint-hetik. Az országos törvénytár nélkül egy központi irodát és könyvtárt elképzelni nem lehet. Várjuk az adományokat. *(dr. I. gy.)*

Pesterzsébeti szórványunk szervezkedése.

Pesterzsébeten lakó híveink folyó évi január hó 25-én délután népes gyűlést tartottak az Erzsébet-úti elemi iskolában. A gyűlést *Kis Mózes* nyug. igazgató atyánkfia készítette elő. Apostoli buzgósággal házról-házra járva kereste föl híveinket és buzdította megjelenésre. Hívó szavára 72-en jöttek egybe, akik néhány ember kivételével mind unitáriusok voltak.

Az istentisztelet után *Barabás István* lelkipásztor indítványára a hívek jegyzővé *Kis Mózes*, szórványgondnokká *Likszai Dénes*, egyháziakká *Kálmán János* és *Német Gyula* atyánkfiait választották meg.

Kis Mózes atyánkfia már a múlt évben összeírta híveinket a városi adatok alapján. Ezek szerint Pesterzsébeten mintegy 130—140 unitárius ember él. A legtöbb vegyes házasságban. Hitoktatásra 18 növendékünk jár, akiket *Imre Ilonka* okl. tanítónő atyánkfia tanít. Munkájának eredményességét örömmel tapasztaljuk istentiszteleteinken a növendékek szép éneklésében. *Kis Mózes* atyánkfia hathatós támogatásával minden hónapra 3—4 új egyházi éneket tanít meg a növendékeknek.

A pesterzsébeti hívek egyházi munkája elé jó reménységgel nézünk s nem tudjuk eléggé megköszönni *Kis Mózes* igazgató atyánkfia fáradhatatlan buzgólkodását. Reméljük, hogy kedves unitárius nőink és leányaink valóra váltják az ő óhaját s nemsokára megajándékozzák a gyülekezetet egy szép asztali terítővel.

Az amerikai unitáriusok.

Kezünkben van az Amerikai Unitárius Társulat évkönyve, melyben amerikai testvéreink egyházi életét illetőleg olyan adatokat találunk, melyek minket úgy is mint unitáriusokat, úgy is mint magyarokat elsősorúan érdekelnek. Mint unitáriusokat érdekel tudni, hogy testvéreink túl a tengeren milyen eszközökkel és milyen eredménnyel szolgálják közös unitárius eszményeinket. Mint magyaroknak jó valamit tudni annak az egyháznak az életéből, melynek fiai elsőnek emelték fel szavukat a Trianonban megcsönkített Magyarország igazsága mellett. Ők indították be külföldön Magyarország érdekében azt a mozgalmat, mely ma már magyar revíziós mozgalommá erősödött. Az erdélyi emberek, akármelyik felekezethez is tartozzanak,

sohase fogják elfelejteni azokat a napokat, amikor az Amerikai Unitárius Egyház kiküldöttei Erdély falvait és városait a megszállók legnagyobb kegyetlenkedése idején végigjárták. Bátorító szót és anyagi támogatást hoztak magukkal s a világba kiáltották az erdélyi magyar hívek fájalmát. Ez a munka részükről nagy áldozatok árán ma is tart. Illő dolog tehát addig is, amíg az Amerikai Unitárius Egyház történetét részletesen megismertetnők, legalább könyveikből egyet-mást megtudnunk.

Amíg hitelveink teljesen egyeznek, az Amerikai Unitárius Egyház szervezete a mienktől alapjában különbözik. Ez a különbség, amely máskülönben a vallás szellemi jelentését egyáltalán nem érinti, történelmi kialakulásunk közötti különbségre vezethető vissza. Az Amerikai Unitárius Egyház a gyülekezeti (kongregacionális) rendszer alapján épült fel, melynek értelmében az egyházközségek egymástól független, önálló alakulatok. A kapcsolatot közöttük nem szervezeti szabályzat, hanem a szellemi rokonság tartja fenn, amely lévén öntudatos, minden szervezeti szabályzatnál erősebb és ez hozza létre azokat az intézményes kapcsolatokat is, melyek a különben teljesen önálló gyülekezeteket szoros egységbe fűzik s az egységes munkát az egész országra kiterjedően biztosítani tudják.

Az amerikai unitáriusok legfőbb egyházi szerve az Amerikai Unitárius Társulat. Amint neve is mutatja, egyes, különben teljesen önálló egyházközségek vallásos és kulturális intézmények, valamint egyes egyháztagok önkéntes társulása közös unitárius vallásos eszmék egységes szolgálata céljából. A Társulat munkájában való részvétel anyagi áldozatokkal jár, mert csak azok az egyházközségek, intézmények, vagy egyének lehetnek annak tagjai, akik, illetve amelyek rendes, alapító, vagy pártoló tagdíjat fizetnek.

A Társulat székhelye Boston, az újvilág szellemi arisztokratáinak fővárosa, az amerikai unitáriusok Rómája. Az ötemeletes, nagy, központi székházban az unitárius munka 14 szakosztályra osztva folyik szüntelen.

Előttünk fekszik az elnök és a különböző szakosztályok múlt évi jelentése, amelyből rendkívül érdekes adatokat tudunk meg. Dr. Cornish elnök, aki ránk nézve arról nevezetes, hogy az ő fáradozására alakult meg New-Yorkban a Vallási és Nemzeti Kisebbségek Védelmi Bizottsága, mely erdélyi testvéreink érdekében évek során oly sokat fáradozott, többek között beszámol a Társulat „ötszázalékos” politikájának az eredményéről. Pár év előtt ugyanis az elnök országos akciót indított az iránt, hogy az unitarizmus erejét igyekezzenek

évente öt százalékkal gyarapítani. Az egyes egyházközségeknek és egyháztársadalmi intézményeknek feladatává tették, hogy a hívek és egyesületi tagok lélekszámának gyarapításában, az egyházi önkéntes adózásban, a kulturális és karitativ munkában, sőt még a templomlátogatás átlagos lélekszámában is igyekezzenek évente legalább ötszázalékos emelkedést érni el. Maga a Társulat pedig arra vállalkozott, hogy évente öt százalékkal növeli az ország területén az egyházközségek számát új gyülekezetek alakítására irányuló propagandájával s templom- és iskolaépítkezésekkel. Ettől az ötszázalékos politikától azt várják, hogy tizenkét év alatt megkétszerezi az amerikai unitárizmus lélekszámát, valamint annak erkölcsi és anyagi erejét. A beérkezett jelentések szerint az ország különböző pontjain a múlt évben nemcsak ezt a minimálisnak jelzett ötszázalékos gyarapodást érték el, hanem némely helyeken a húsz százalékot is megközelítették. Chicagóban például az unitárius templomlátogatók száma száz százalékkal növekedett. A „People's Church“-öt vasárnaponként átlag 3000 ember látogatja. A központi társulat egységes tervet dolgozott ki arra, hogy a hatalmas kiterjedésű Unió és Kanada minden városában, amely legalább 100.000 lelket számlál, tekintet nélkül arra, hogy van-e közöttük unitárius, vagy nincs, megfelelő eszközökkel, lelki meggyőzés erejével gyülekezeteket szervez, templomot épít. Az így megalakult új gyülekezeteket, amíg annyira erősödnek, hogy külső támogatás nélkül, a saját erejükből megélhetnek, egy ideig maga a Társulat segíje. Ha az új gyülekezet egy bizonyos idő eltelte után nem bizonyulna elég életképesnek ahhoz, hogy magát saját erejéből fenntartani tudja, a Társulat mint sikertelen vállalkozást beszünteti, mert csak azt a gyülekezetet tartja érdemesnek a támogatásra, mely idővel oda fejlődhetik, hogy a maga erejéből, saját hívei áldozatkészségéből megéljen, sőt, hogy később a kölcsönt visszafizetendő, a Társulatot támogatni tudja, hogy az más új egyházközségeket szervezhessen. Az előttünk fekvő jelentésben sikertelen vállalkozásnak nyoma nincs. A lélekszám gyarapításának s vele új egyházközségek szervezése lehetőségének az unitárius eszme meggyőző és hódító erején kívül egyik magyarázata abban van, hogy Amerikában az embereknek csaknem 40%-a még ma is felekezeten kívül él, akik közül sokan készséggel lépnek be egy olyan egyház keretei közé, ahol megtalálják lelkük igazi nyugalma, anélkül, hogy józan eszüket elhallgattatni lennének kénytelenek. Amíg ugyanis Európában a vallás a legtöbb embernél családi tradíció dolga s az illető legtöbbször abban az egyházban marad, amelyben beleszületett,

még akkor is, ha annak dogmáit, mint gyermek a ruháját, szellemileg régen kinötte, úgy, hogy józan értelme szerint és egyháza dogmaitanítását összeegyeztetni nem is próbálja, addig Amerikában a műveltebb társadalomban a vallás a legtöbbször az egyéni meggyőződés dolga. Azok, akik vallásukat komolyan veszik, olyan egyházban keresnek maguknak otthont, ahol józan eszüket nem kell kívül hagyják.

Megható a jelentésnek az a szakasza, amelyben az elnök, akinek szíve állandóan magyar testvéreiért dobog, a magyar unitáriusokkal való testvéri viszonyról szól és azok a buzdító szavak, melyekben amerikai hitrokonait az elnöki székből arra hívja fel, hogy magyar testvéreikért imádkozni és áldozni soha meg ne szűnjenek. Van-e valaki, aki abban kételkedne, hogy az ilyen imádságnak és áldozatnak meg lesz, meg kell, hogy legyen az eredménye.

Az Amerikai Unitárius Társulat különböző szakosztályainak az adatairól, melyek amerikai testvéreink belső életét világítják meg, egy következő számban fogunk közlést adni. Cs. G.

A szórványok összeírása.

Az országos népszámlálás kérdőívei most már általánosan ismeretek. Ezekből látható, hogy az egyházi összeírásra kívánatos adatokat nem tartalmazznak.

Minden egyháznak önmagával szemben első kötelessége, hogy híveiről pontos családkönyve legyen. Az egyes egyházközségek mindenkori vezetősége felelős azért, ha a hívek nyilvántartására szolgáló törzskönyve nincs meg. E tekintetben ugyanis az államkormány az egyházközségek kezére juttatja a megfelelő adatokat, csak az illetékes hatóságoknál az előírás szerint el kell járni.

Budapest székesfőváros a területén levő unitárius hívek *összeírási íveit* mindig rendelkezésre bocsátotta.

Igen nagy feladat azonban a rendkívül szétszórtan levő híveink pontos összeírása Pest környékén.

A Budapesti Közlöny 1925. évi 231. számában megjelent 125.476. P. M. sz. rendelet idevonatkozólag megadja a kellő alapot, csak a periferiákon lakó híveink közül valaki kellene, hogy vállalja, hogy az illetékes hatóságoknál az egyházközség elnöksége által kiállítandó meghatalmazás alapján eljár. Az érdeklődők erről gondolkozzanak.

Meg kell találni a módját annak is, hogy a szórványok megbízottjaik útján szorosabb érintkezésbe léphessenek a budapesti

egyházköztség presbiteriumával, illetve a szórványbizottsággal s egy később meghatározandó időben közös értekezletet tarthassanak a teendők megbeszélésére. Azok a híveink, akik reá érnek, próbálják meg az egyházi ügyekkel behatóbban foglalkozni. A siker mindenkit biztathat.

Dr. Tóth Gy.

Keresztelés, esketés, temetés egy nappal előbb bejelentendő a hivatalos órák alatt a lelkészi irodában, V., Koháry-utca 4.

Az egyházköztség könyvtára, V., Koháry-utca 4., I. em., nyitva van: vasárnap 12—1, kedd délután 5—7 és csütörtök délután 5—7 órák alatt.

A Nőszövetség értekezlete havonként a második csütörtöki napon délután 5 órakor van, IX., Rákos-utca 3. sz. alatt.

A Leányegyesület összejövetelét a hónap 2. és 4. vasárnapján délután fél 4 órakor tartja V. Koháry-utca 4, a tanácsteremben.

A Dávid Ferenc Fülléralapra adakoztak: Katona Imréné 400 fill., Rösner Valéria 300 fill., özv. Lipkay Arthurné (Szada) 200 fill., László Miklós 100 fill., Józán Miklós 2200 fill., Borsos Zoltánné 400 fill., Hackler Arthur 365 fill. A gyűjtés eddig = 200.297 fill.

A „Pereelné Kozma Flóra“ Leányegyesület február 8-án a Cserkészünnepélyre való tekintettel, összejövetelt nem tart. A legközelebbi összejövetel február hó 22-én délután fél 4 órakor lesz.

Cserkész hírek. Egyházunk cserkészcsapata a „345 sz. János Zsigmond cs. cs.“ *február 8-án délután 5 órakor tartja a IX., ker., Rákos-utca 3. sz. alatt színpadavató, műsoros teadélutánját.* A műsoron szerepelnek komoly és vig darabok, énekek, szavalatok és cserkész mókák. Belépődíj nincs. A műsor és teajegy ára 1 P, gyerekeknek 50 fill. A cserkészlet minden barátját szeretettel meghívja és elvárja a csapat

Parancsnoksága.

Kovács József igazgató kitüntetése. A mai nehéz viszonyok és a mi szétszórtságunk az egyházi ügyek vezetését is bonyolultabbá tették. A megváltozott viszonyok természetesen nem találhattak bele a régi kisebb keretek adminisztrációjába. Kovács József igazgató

BERDE LAJOS

UNITÁRIUS CIPÉSZMESTER JUTÁNYOSAN VÁLLAL MINDEN MUNKÁT

LAKIK: II., BATTYÁNY-UTCA 48. SZÁM

Hó- és sárcipőt is készít

felismerve a megváltozott viszonyokat, szaktudását, egyházunk iránti hűségét és munkaszeretetét áldozatul hozta, hogy a leikészi irodát a megváltozott viszonyoknak megfelelően berendezze. Ennek a munkának a megindítása egész embert kívánt, aki csak erre köti le minden energiáját. Most már az új berendezkedésben folyik a munka és hivatva van arra, hogy adminisztráció tekintetében is mintául szolgáljon a mi egyházközségünk hasonló erkölcsi testületeknek. Hogy ezt sikerült elérni az Kovács József igazgató érdeme, viszont hogy az egyházközség ezt méltányolta és ezért a közgyűlés egyhangúlag tiszteletbeli kebli tanácsossá választotta, ez az egyházközség érdeme. Méltó a jutalmazott a jutalmazóhoz és a jutalmazó a jutalmazotthoz. Adja a mi egy Istenünk, hogy minél hosszabb ideig élvezhesse ezt a kitüntetést kedves atyánkfia egészségben és továbbra is ily lelkesedéssel munkálkodjék szeretett egyháza, a mi egyházunk előrevitele érdekében.

(—i —ó.)

A lelkipásztori nyugdíjalapra adakoztak: Häukler Ferenc 12 P, egy római katolikus 8 P, Borsos Zoltánné 4 P, Fenyvesy Soma 4 P, Bartók Géza 14 P, György Vilmos 6 P, Fejér Domokos 5 P, dr. Kepes Ferenc 5 P, Forgács Ida és Mária 10 P. Köszönettel nyugtázzuk.

Könyvtárunk és az iratmisszió. Kedves lapunkban többször volt szó már erről az új intézményünkről. Most az újév küszöbén újra meg kell hogy emlékezzünk róla, egyházközségünk híveinek becses figyelmébe ajánlva. A könyvtár 6000 kötete az olvasni szerető híveink rendelkezésére áll. A legváltozatosabb olvasmányokkal. Vallásirodalmi műveken kívül szépirodalmi és szakirodalmi művek is vannak könyvtárunkban. Errenézve felvilágosítást ad a könyvtáros a hivatalos órákban a tanácsteremben elhelyezett könyvtárban (I. emelet) kedd és csütörtök délután 5—7 között, vasárnap délelőtt az isteni tisztelet után, amikor beiratkozni (felnőtteknek 50 fillér, tanulóknak 25 fillér évenként) és könyvet kölcsön lehet kapni.

Az iratmisszió a legváltozatosabb vallásirodalmi műveket tartja eladásra ugyanott, ugyanakkor és szintén a könyvtáros van megbízva vele. Ugy arra, mint tartalomra változatos. 10 fillértől 10 pengőig vannak jobbnál jobb művek.

(N. L.)

Cserkészcsapatunk könyvtárából hiányzik Gárdonyi Géza: „Egri csillagok” című ifjúsági regényének első kötete. Nagyon kérjük az U. É. olvasóit, hogy amennyiben valakinek az megvan és azt nélkülözni tudja, ajándékozza a cserkészcsapat könyvtárának.

A budapesti unitárius egyházközség kebeléből. Egyházközségünk közgyűlést tartott december 17-én délután. A közgyűlésen kevesen jelentek meg. Lapunkban többször volt arról szó, hogy a közgyűlés milyen fontos az egyházi életben, hiszen az egyedüli forum, ahol a hívő az egyház ügyeibe beleszólhat mint kepefizető, vagy modernül szólva, mint adófizető. Sok dolgot lehetne tisztázni itt egy kis jóakarattal és sok kívánságot valóraváltani, csak fel kellene szólalni az ügy érdekében. A közgyűlés a mult tudósításomban ismertetett költségvetést teljes egészében elfogadta. Az 1931. évben a székház rendbehozása emészt fel nagy összeget és ezért kéri a híveket a vezetőség újból a méltányosan megállapítandó egyházi adó pontos és mielőbbi befizetésére és a hátralékok törlesztésére. A kiadásoknál a szabály mindig a legnagyobb körültekintés volt és most még szigorúbban lesz keresztülvive ez a bevált szabály. Az új adózási szabályzatot, melyet részben ismertettem már, elfogadta a közgyűlés 1931. év január elsejétől kezdve életbeléptetését elrendelte és a régi adózási szabályzatot érvénytelenítette. Ezek voltak a közgyűlés főbb pontjai. A következő közgyűlés az 1930. évi zárószámadást fogja letárgyalni az újév első napjai valamelyikén. Még nincs meghatározva az ideje. Az elnökség ezt a közgyűlést vasárnapra vagy ünnepnapra teszi, ebbe megállapodás történt, de az időpontra nincs megállapodás eddig még, hogy délelőtt az isteni tisztelet után, előbbre téve az isteni tisztelet idejét, vagy délután tartsa meg. Mindenképen arra törekszik az elnökség, hogy a hívekhez alkalmazkodva lehetővé tegye egy népes közgyűlés tartását. Segítsék ebben kedves testvéreink az elnökséget megjelenésükkel; mert ez egyedül csak az önök érdeke.

(nótárius)

Pesterzsébeti szórványunkban a 6. istentiszteletet f. évi február hó 8-án délután 4 órakor tartjuk az Erzsébet-úti áll. elemi iskolában. Szolgálnak Barabás István és Kis Mózes. Kérjük híveinket, hogy a január 25-én kiosztott statisztikai ivateket kitöltve magukkal hozni szíveskedjenek.

Rákospalota-pestújhelyi szórványunkban f. évi január hó 18-án szervezkedő gyűlése volt híveinknek. Istentisztelet után Barabás István fölhívására a jelen volt hívek szórványgondnokká Csáka János pestújhelyi lakos — lakik Határ-u. 11. —, jegyzővé Fejér Domokos nyug. tanító, hitoktatónkat — lakik Rákospalota, Tompa-u. 35. sz. — választotta meg.

Mind a két atyánkfia eddig is lelkes szeretettel állott egyházunk szolgálatában. Ők vállalták a családok összeírását is. Rákospalota-

pestújhelyi híveink forduljanak bizalommal hozzájuk mindennemű egyházi dolgaikban.

- A Budapesti Unit. Misszió Kalendárium** a f. év február első felében.
- 1-én d. e. 10 órakor. Istentisztelet a Misszió Ház templomában.
Prédikál: Pethő István.
- 1-én d. e. 10 órakor. Istentisztelet Debrecenben. Prédikál: dr. Csiki G.
- 5-én este 8 órakor. Internátusi értekezés.
- 8-án d. e. 10 órakor. Istentisztelet a Misszió Ház templomában.
Prédikál: dr. Csiki Gábor.
- 8-án d. u. 4 órakor. Istentisztelet a X. Máv-telepi elemi iskolában.
Prédikál: dr. Csiki Gábor, a kántori teendőket Ekárt Gábor gyógyszerészhallgató látja el.
- 12-én d. u. 5 órakor. Az Unitárius Nőszövetség választmányi gyűlése.
- 13-án d. u. 5 órakor. A Dávid Ferenc Egylet választmányi gyűlése.
- 13-án d. u. 6 órakor. A Dávid Ferenc Egylet vallásos estélye.
- 15-én e. d. 10 órakor. Istentisztelet a Misszió Ház templomában.
Prédikál: Pethő István.
- 15-én d. u. 4 órakor. Istentisztelet Kispesten, Wekerletelep II. sz. elemi iskolában. Prédikál: dr. Csiki Gábor, a kántori teendőket Péterffy Gyula ig.-tanító a.ia látja el.

Kispest-Wekerletelep szórványunkban *Péterffy* Gyula igazgató-tanító atyánkfia, a Koháry-utcai templomunk énekvezére, ottani híveinket összeírta. Házzól-házra járva 38 unitárius családot 102 lélekszámmal talált. A presbitérium által kiadott számlálólapok értékes adatokat tartalmaznak, amiket a Családkönyvben fölhasználtunk.

Péterffy atyánkfia adataihoz figyelemreméltó megjegyzéseket is fűz. Ezek a megjegyzések annakidején a presbitérium elé kerülnek. Annyit már itt is megemlíthetünk, hogy a reverzálisok révén komoly veszedelmek fenyegetik híveinket.

Addig is, amíg az illetékes fórum megfelelő módon honorálhatja *Péterffy* atyánkfia fáradhatatlan munkásságát — köszönettel nyugtázzuk egyházszeretetből fakadt szíves fáradozásait.

Özv. Lipkay Arthurné (Szada) a rokkantgazda részére 5 pengőt adományozott. Köszönet. Rendeltetési helyére juttatjuk.

Kökösi Sigmund Sándor budapesti és *Ajtay* Anna vargyasi lakos, unitárius vallású testvéreink 1930. december 29-én Vargyason tartották esküvőjüket. Isten áldása legyen a szent szövetségen!

Rákospalota-pestújhelyi szórványunkban az 5. istentiszteletet f. évi február 15-én d.-u. 4 órakor tartjuk a Madách-téri áll. iskolában. Szíveskedjenek híveink a kitöltésre szánt statisztikai íveket is magukkal hozni.